

PLEIDOOI
VOOR
PREVENTIE

PLEIDOOI VOOR PREVENTIE

De afgelopen jaren zijn op lokaal niveau ingrijpende transformaties doorgevoerd in het sociaal domein. Doel hiervan is problemen voor te zijn en anders aan te pakken. Dichterbij de leefwereld van kwetsbare burgers. Met ondersteuning en zorg die beter aansluit bij hun mogelijkheden, wensen en behoeften. En met een scherp oog voor de mogelijkheden en onmogelijkheden van mensen en binnen de samenleving zelf.

Preventie blijkt bij deze transformaties *de* sleutel te zijn. Een goede voorschool kan immers voorkomen dat kwetsbare kinderen later in de problemen raken. Een gastvrij onthaal in een repair-café kan net dat duwtje in de juiste richting zijn waardoor escalatie van psychische problematiek kan worden voorkomen. En een buurthuis dat floreert kan het antwoord zijn op sluimerend sociaal isolement in de buurt.

INVESTEREN IN PREVENTIE

Het belang van preventie wordt in het regeerakkoord van Rutte III onderkend. Het gaat hierbij echter vooral om de klassieke publieke gezondheidsthema's, zoals de aanpak van overgewicht, roken en drugsgebruik. Belangrijke thema's die in de toekomst aandacht zullen blijven vragen. Maar preventie in het sociaal domein gaat veel verder en vraagt om intensieve en expliciete aandacht.

Om die reden willen de dragers van dit pleidooi - burgerorganisaties, ervaringsdeskundigen, onderwijsorganisaties, bestuurders, beslissers, beleidsmakers en professionals van maatschappelijke organisaties en gemeenten: kortom alle betrokkenen bij het Kennisplatform Sociaal Domein Noord-Holland - een lans breken voor preventie in het sociaal domein en hieraan een concrete en stevige impuls geven. Dat doen we met vijf preventieprogramma's voor de komende vier jaar, die we verderop beknopt benoemen. Na de Kennisuitdaging op 15 maart 2018 willen we deze preventieprogramma's samen met alle relevante partijen in Noord-Holland uitwerken.

PREVENTIE IN HET SOCIAAL DOMEIN

Bij preventie in het sociaal domein gaat het om doelgericht signaleren, analyseren, organiseren en handelen gericht op:

1. het voorkomen van problemen op cruciale levensgebieden;
2. het bieden van ondersteuning bij het vinden van een aanvaardbaar evenwicht in het dagelijks leven;
3. het tegengaan van terugval of stapeling van problemen.

De interventies en activiteiten die hierbij worden ingezet zijn gericht op het versterken van beschermende factoren, het terugdringen van risicofactoren, het verbeteren van de toeleiding naar hulpbronnen en het bieden van positieve impulsen aan de kwaliteit van (samen)leven. Met als doel dat mensen in een (dreigende) kwetsbare positie weer perspectief krijgen, kunnen meedoen en tot hun recht komen. Tegen deze achtergrond betekent preventie in het sociaal domein ook: investeren in de kwaliteit van menselijke relaties tussen professionals en cliënten, én tussen bewoners onderling.

COMPLEXE PROBLEMATIEK

Gemeenten en lokale spelers worden geconfronteerd met tal van complexe sociale problemen die de vitaliteit van burgers en wijken aantasten: schulden, (intergenerationele) armoede, sociaal isolement en eenzaamheid, integratie-problematiek, maatschappelijke uitsluiting, fysieke en sociale veiligheid, kindermishandeling, verslaving, psychiatrische problematiek, schoolverzuim en jeugdcriminaliteit. Deze problemen zijn vaak nauw met elkaar verweven en de relatie tussen oorzaak en gevolg is dikwijls niet eenvoudig te begrijpen.

Voor mensen en gezinnen die hierdoor terecht zijn gekomen in vicieuze cirkels zijn bekende beleidsmantra's als eigen kracht, eigen regie en participatie vaak (tijdelijk) te hoog gegrepen. Omdat zij beschikken over te weinig 'doen-vermogen'. Omdat hun netwerk te klein en te broos is. Omdat zij keer op keer tegen stigma's of belemmerende wetgeving aanbotsen. Of 'gewoon' omdat alle problemen hun draagkracht te boven gaan.

Juist met het oog op deze kwetsbare burgers willen we de handen ineen slaan om met een gezamenlijke preventieve aanpak een opeenstapeling van problemen voor te zijn. Dit vraagt een andere manier van denken én andere (beleids)prioriteiten, vertaald in een breed gedragen sociaal investeringsagenda/-programma waarin preventie centraal staat. Het vraagt om aandacht voor normaliseren en ontzorgen.

NAAR EEN ANDERE BALANS

Dat de verdeling van de beschikbare middelen voor zorg en welzijn in Nederland uit balans is, blijkt uit de cijfers. Jaarlijks wordt circa 100 miljard besteed aan de tweedelijnszorg, tegenover 3 miljard aan welzijn en ondersteuning aan de voorkant. Er gaat 4,5 miljard naar de zorg voor de jeugd en 4,5 miljoen naar jeugdwerk. En de 6 miljard voor de ggz wordt vrijwel geheel besteed aan geïndiceerde behandeling. We pleiten niet voor afschaffen van gespecialiseerde zorg. Integendeel. Maar wel voor een slim en ander evenwicht.

KLEINE VERSCHUIVINGEN, GROOT EFFECT

Met een relatief kleine verschuiving van middelen kan een enorme impuls worden gegeven aan preventie. Zo wordt het mogelijk om binnen het sociaal domein de samenwerking tussen maatschappelijke ondersteuning, de preventieve en gespecialiseerde zorg op te pakken vanuit een gedeelde opdracht. Preventie, begeleiding en behandeling lopen immers vaak in elkaar over.

Met een sterkere focus op preventie sluiten we ook beter aan bij het potentieel dat in de samenleving (ook bij de meest kwetsbaren zelf!) aanwezig is; gericht op sociale rechtvaardigheid en inclusie, zodat iedereen naar vermogen kan meedoen.

Op deze manier kunnen we ook:

- in wijken, buurten en dorpen meer coherent en complementair werken aan het verbeteren van de woon- en leefomgeving;
- gezamenlijk vanuit een integraal perspectief echt doen wat het meest nodig is, bijvoorbeeld bouwen aan netwerken rond veelvoorkomende en ernstige problematiek, zoals schulden, veilig opgroeien, dementie of eenzaamheid.

NAAR EEN GEMEENSCHAPPELIJKE TAAL

In het sociaal domein zijn de Wmo, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet Passend Onderwijs nauw verweven met elkaar. Bovendien voeren gemeenten daarbinnen taken uit die vallen onder de Wet Publieke Gezondheid (inclusief JGZ). Achter al deze wetten schuilen verschillende denkwijzen en paradigma's. Dat botst en schuurt soms, maar biedt ook kansen. Inzetten op preventie vraagt daarom om het ontwikkelen van een gemeenschappelijke taal en denkkader – al was het maar om schijnbaar onoverkomelijke kloven te overbruggen. En om samen in gesprek te kunnen gaan over de vele dilemma's rond preventie en op zoek te gaan naar werkbare oplossingen.

VIJF INHOUDELIJKE PREVENTIEPROGRAMMA'S

De komende vier jaar willen we in alle gemeenten in Noord-Holland doelgericht samenwerken aan vijf inhoudelijke preventieprogramma's:

- **Schulden en armoede** – bijvoorbeeld met onderzoek naar de werkbaarheid van schuldsaneringsprogramma's en intensievere samenwerking om de inclusie van vluchtelingen te verbeteren;
- **Veilig opgroeien** – onder andere door te investeren in de veerkracht van kwetsbare gezinnen zodat kindermishandeling kan worden voorkomen;
- **Verbinding sociaal-gezond** – denk aan betere samenwerking tussen formeel - informeel, tussen de domeinen en door het agenderen van psychische problematiek en eenzaamheid onder kwetsbare groepen;
- **Professionalisering preventiewerk** – door kennis en competenties van professionals te versterken, sociale professionals in het voor- en achterveld meer met elkaar te verbinden en reflectie op de vele kansen én dilemma's rond preventie te bevorderen.
- **Versterking sociale basis** – onder meer door toegankelijke basisvoorzieningen voor jong en oud te herwaarderen in alle gemeenten.

HELDERE AFSPRAKEN

- We werken samen met een brede blik, voorbij de eigen voordeur en over juridische schotten heen om effectieve oplossingen te realiseren. Dit doen we pragmatisch, doelgericht en zonder te medicaliseren.
- We zetten in op een stevig fundament voor preventie in combinatie met gepaste interventies aan de voor- en achterkant. Hierbij kijken we naar een slimme verbinding en balans van geldstromen. En we maken gebruik van reeds beproefde kennis.
- We toetsen de voortgang en resultaten van de programma's minstens eenmaal per jaar met de centrale vraag: doen we het goede en doen we dat goed? Daarbij werken we in een omgeving die is gebaseerd op onderling vertrouwen.

DE KOST GAAT VOOR DE BAAT UIT!

Gelukkig zijn tal van gemeenten, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, kerken, moskeeën, sportverenigingen, huisartsen, zorgorganisaties, politie en woningcorporaties allang bezig met preventie. Vaak impliciet en onbedoeld, maar soms ook expliciet en bewust. Om écht het verschil te maken in de transformaties in het sociaal domein is nu ook een omslag in het denken en in het beleid nodig, waarbij de preventieve kracht van het sociaal domein de erkenning en waardering krijgt die het verdient.

Wij realiseren ons dat deze omslag moedige politieke keuzes en bestuurlijke en professionele daadkracht vereist. Al was het maar omdat de effecten van brede sociale programma's en preventieve interventies niet altijd goed meetbaar of snel zichtbaar zijn. Inzetten op preventie vraagt derhalve durf en vasthoudend investeren. Want ook hier gaat de kost voor de baat uit.

Het Kennisplatform Sociaal Domein Noord-Holland en haar partners geven deze omslag in denken over preventie(beleid) graag actief vorm. Met bestuurders, beleidsmakers van gemeenten en maatschappelijke organisaties en met sociale professionals die als geen ander zijn geschoold in écht mensenwerk en maatwerk. En met een uitgestoken hand naar iedereen die zich bij deze beweging wil aansluiten. Het Kennisplatform kan met onderzoek, kennisontwikkeling en -deling de preventieprogramma's actief ondersteunen.

Wij pakken de handschoen op. Doe mee!

Kennisplatform Sociaal Domein Noord-Holland: gemeenten, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, burger- en cliëntorganisaties, kennisorganisaties.

Kennisplatform Sociaal Domein Noord-Holland verbindt kennisorganisaties, gemeenten, instellingen, netwerken en andere betrokkenen in het sociaal domein. In zes Kennisnetwerken werken we samen aan het antwoord op de vraag ‘Doen we het goede in het sociaal domein? En doen we dat goed genoeg?’

